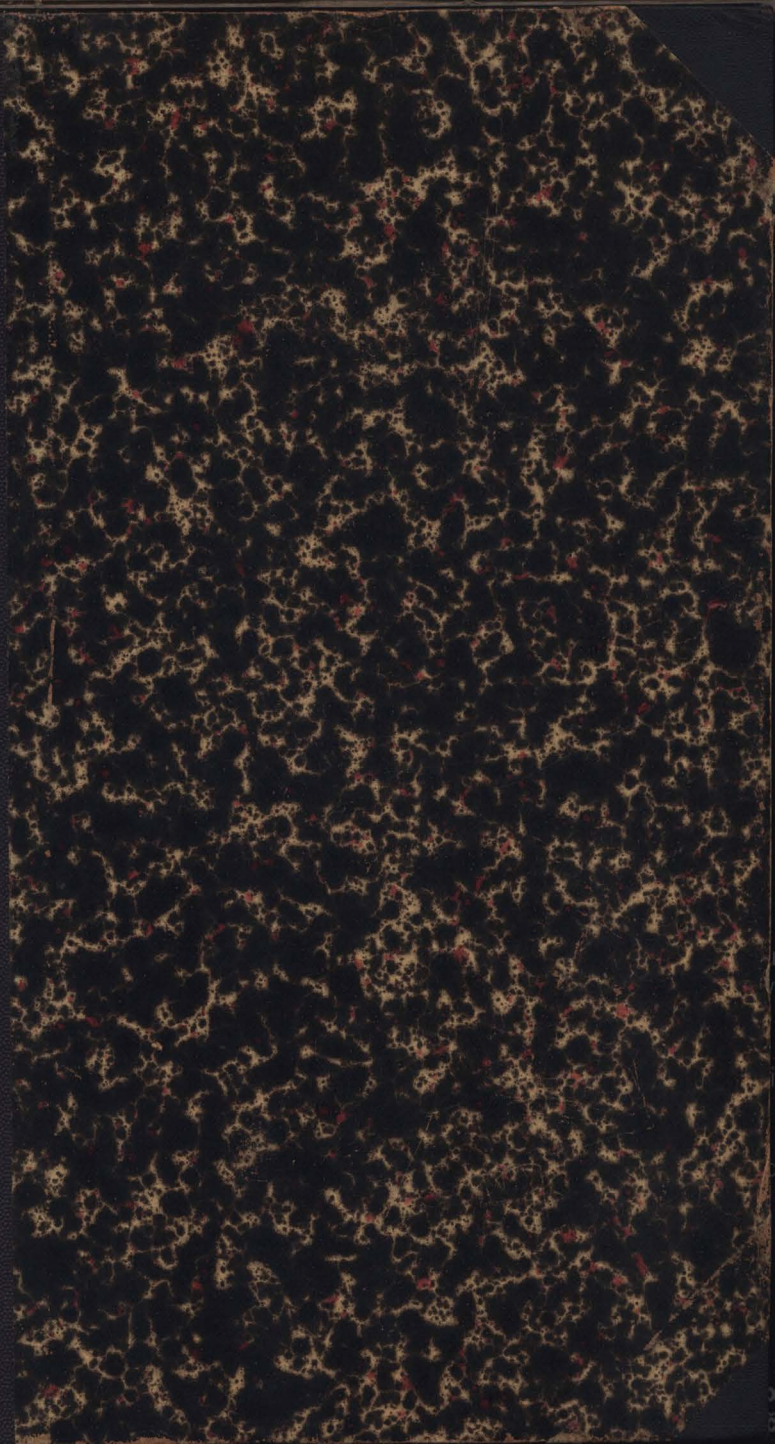


777

MEMORANDUM FOR THE RECORD

K

84



OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

FAÉRTÉKESÍTÉSÜNK ÉS GAZDASÁGI ÉRDEKEINK A HEGYVIDÉKEN

IRTA

KAAN KÁROLY

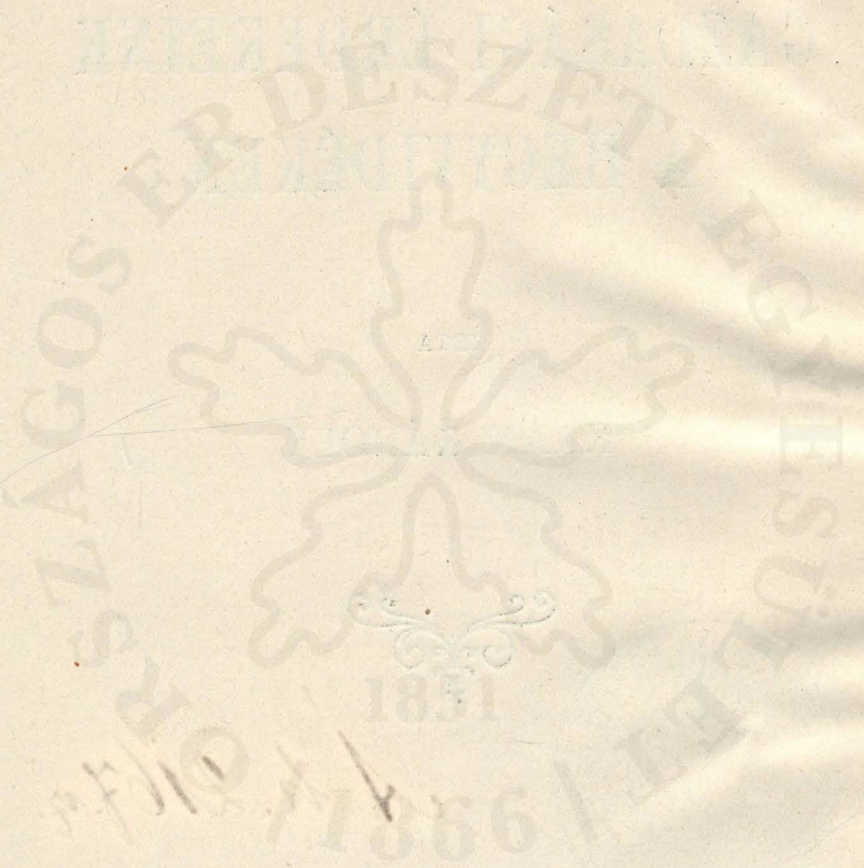


A. k. 2167. sz.

BUDAPEST

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1904



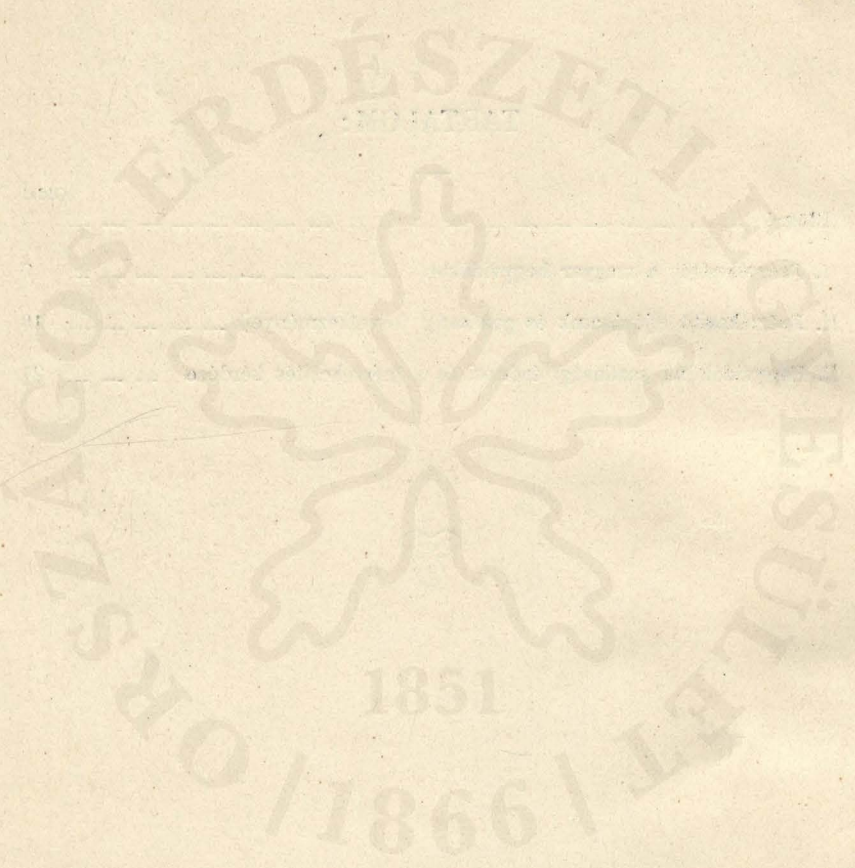
TARTALOM:

| | Oldal |
|---|-------|
| Előszó | 5 |
| I. Faértékesítés a magyar hegyvidéken | 7 |
| II. Faértékesítő eljárásaink és gazdasági következményeik | 16 |
| II. Hegyvidékünk gazdasági érdekei és a faértékesítés kérdése | 27 |



1851

1866



ELŐSZÓ.

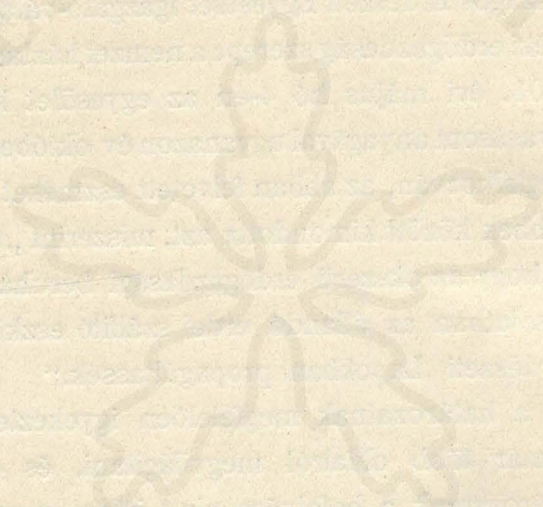
Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmánya „Ahegyvidéki erdőgazdaság szerepe a nemzet háztartásában” czimben 1901. évi május hó 4-én az egyesület kebelében tartott felolvasásom anyagával ugyanazon év október hó 9-iki ülésében foglalkozván, az abban felvetett eszméket magáévá tette, s a többek között kimondotta azt, miszerint „kivánatosnak tartja, hogy az okszerű erdőgazdasági beruházások és evvel kapcsolatban az állandó erdei szállító eszközök kérdése az Erdészeti Lapokban propagáltassék.”

Ennek a határozatnak megfelelően igyekeztem azóta a tárgyat már több oldalról megvilágítani, és ennek a biztató határozatnak a befolyása alatt irtam meg a jelen tanulmányomat is, a mely az Erdészeti Lapok 1903. évi XI. és XII. számában látott napvilágot, és a melyet ezuttal külön kiadásban bocsájtok közre.

Óhajtanám, hogy ez a kis füzet azt a czélt, a melyet szolgálni kíván, és a melyet az Országos Erdészeti Egyesület is magáévá tett, jó sikerrel mozdítsa elő.

A szerző.

ERDÉSZETI



1851
1856

I. Faértékesítés a magyar hegyvidéken.

Hazánk erdőgazdaságaiban a fának úgy tövön, mint kész állapotban való értékesítését gyakorolják, de a sík föld és dombvidék kivételével, hol az eljárások változók, aránytalanul nagyobb mérvben üzik a faanyagok tövön való eladását, úgy, hogy főleg a hegyvidéken ezen értékesítési mód jellegzi a magyar erdőgazdálkodás jelenlegi irányát.

Köztudomásu, hogy hegyvidékünkön a helyi fogyasztás kielégítésén felül maradt fatermést az utóbbi időkig kevés kivétellel csak ott értékesíthette az erdőbirtokos, a hol víziutak álltak rendelkezésére. A faanyagok kereskedelmi forgalma ugyanis majdnem kizárólag a víziutakra szorult, mert a vasuthálózat szálai csak gyéren szelték a hegyvidéket s mert az erdőből nagy anyagveszteséggel és költséggel kihozott, a rossz közutakon pedig drágán szállított fának kereskedelmi értéke a vasuti vitelbért csak ritka esetben viselhette el. A fa tehát jórészen tutajokon került az alsóbb vidékekre, a hol nagy fapiaczkok képződtek*), s a hol a közvetítő kereskedelem vette át és vitte világgá a nagy tömegben lekerült fatermést.

Ily körülmények között *az a nagybirtokos, a ki erdeit konzervatíván használni kívánta*, egyéb megfelelő forgalmi eszközök híján sok helyütt nagy tőkebefektetéssel az erdővidéket szelő vizeket igyekezett a faanyagszállításra

*) Komárom, Kövesd stb.

minél alkalmasabbá tenni. Majd fűrésztelepeket létesített azon faanyag felfűrészeléséhez, mely a tutajba verésre alkalmas nem volt és a mely szelvényárúként a tutajok felterhét volt szolgáltatandó. Oda fordította e mellett igyekezetét, hogy olyan vállalkozót biztosítson magának, a ki létesítményei fentartásának kötelezettsége mellett minél hosszabb időre (egy-két évtizedre) köti le magát az évi fatermésnek köbméterenkénti egységáron vagy területi egységenként tövön való átvételére. A ki elég nagy tőkével rendelkezik ahhoz, hogy az ilyen vállalkozás esélyeivel számolni tudjon s a kinek van elég vagyona annak a forgalmi összegnek a befektetésére, a melyet az ilyen, nem egyszer nagyszabású és milliókra rugó vállalkozás a dolog természetéből folyólag megkíván.

A fatermés, a ki nem épített utak járhatatlansága miatt az erdei völgyekből télen a havon jutott a víziutakig. Az erdőkben pedig a fahasználat idejére — tehát ideiglenes szereppel — külön fakihozó és szállító berendezések szükségeltettek, hogy a fa a hegyoldalakról, a meredek és szűk mellékvölgyekből egy főbb völgybe hozható legyen, a hol a havon való vontatást és szállítást már eszközölni lehetett.

A fatermelés és a fának kihozása, épp így az ezzel járó berendezések létesítése a vállalkozóra nehezedett, a ki főleg emiatt, tehát anyagi érdekből sürgette, hogy minél terjedelmesebb vágások jussanak rendelkezésére. Oda törekedett, hogy minél nagyobb fatömeget terhelhessen meg azokkal a kiadásokkal, melyeket a fakihozás és szállítás nehézségeinek a fahasználat tartamára kívánatos, tehát időleges leküzdése s egyáltalán az ő egész vállalkozása megkívánt. Mi sem természetesebb, hogy ez az igyekezete a birtokos részéről támogatásban részesült.

Igy volt ez a nagy és főleg a kötött birtokon. Ott tehát, a hol mégis a tartamos használat érdeke vezette az erdőgazdát a fatermés értékesítésénél.

A hol nem a tartamosság elvei alapján gazdálkodtak, ott többnyire szóbeli alku útján bocsátották áruba az erdőnek addig nagyrészt érintetlen faállományát, ha az a fejére többé-kevésbé megérett. Letaroltak sok esetben egész erdőtesteket, s nagy fatömegek kerültek en bloc értékesítéssel a vállalkozó kezébe. A kisebb birtokok faállományához is legtöbb helyütt így jutott a nagy vállalkozó.

A vevőre hárult ily esetben az a feladat, hogy a fatermés kihozásának és szállításának összes akadályait elhárítsa, s oly időleges berendezéseket létesítsen, melyekkel a fa a közforgalmi eszközökhöz szállítható. A hol az erdőbirtokos nem tette, ott a vevő érdekét képezte, hogy ott, a hol az a megvásárolt fatömeggel arányban állott, legalább ideiglenes jellegű fűrésztelepet vagy telepeket létesítsen, a melyek segítségével a faanyag az a része, mely tutajfaként értékesíthető nem volt, szelvényáruba legyen feldolgozható. A térfogat apasztása azután a szállítást is olcsóbbá tette ott, ahol az anyag hosszabb vonalon való fuvarozását a rossz közutakon elkerülni nem lehetett.

A mint tehát az eddig leirtakból láthatjuk, a hegyvidéken a vevő *tövön* vásárolta a fát, legtöbbnyire köbméterenkénti egységáron, esetleg terület szerint, vagy a meglevő faállomány tömegére ajánlott együttes árban, de majdnem *minden esetben a terület tarra vágásának feltételével.* Ezen faeladási módokon azután az ország és illetve a hegyvidék vasúthálózatának fejlődése nem sokat változtatott napjainkig.

És ha mi most már az eladási módoknak köz- és erdőgazdasági előnyeit és hátrányait mérlegelendő, azok

elemzésébe bocsátkozunk, mindenekelőtt is konstatálnunk kell, hogy e faértékesítési módok elterjedését forgalmi viszonyaink rendszertelensége, forgalmi politikánknak a multban tapasztalt tervszerűtlensége, közutaink kiépítetlen volta, s a mi ebből következik, erdős hegyvidékeink feltáratlansága, szállító-eszközeink gyarlósága segítette elő.

Közforgalmi viszonyaink hiányossága vert tehát békót az erdőgazdaságra, mely adott körülményei között a faértékesítéshez akkor még célhozvezetőbb módot választani nem tudott. Nálunk nem tulajdonítottak a közutaknak megfelelő fontosságot a multban. Más országoknak a vasut feltalálásakor már kiterjedt uthálózata volt; míg nálunk, a mikor komolyan kezdtek az utak kérdésével foglalkozni, már a vasutépítés szükségessége is jelentkezett, ennek pedig minden áron meg kellett felelni.*)

Másutt tehát, a mikor a vasutak kiépültek, azok a már meglevő jó közutak, mint szivóerek, forgalmának levezetésére és egyben táplálására szolgáltak. Létesítésük tehát közgazdasági tekintetben egészséges kihatással volt a jó közutakkal biró vidékre. A közutak forgalmát a vasut nem csökkentette, hanem emelte.

Nálunk ellenben az a lázas tevékenység, melyet a vasuthálózat kiépítésénél kifejtettünk, szinte megakasztotta vagy legalább is hátráltatta a közutak megfelelő arányu fejlesztését; mert annyira igénybe vette az állam és az érdekelt vidékek anyagi erejét, hogy a vasutakban létesült főerek kiépítése mellett a forgalomnak szivóerei, a közutak, a kívánatos mértékben nem fejlesztettek.

Ez volt azután eredő oka annak, hogy nálunk a vasutak a vidék közgazdasági fellendülésére sok esetben

*) Acsády: Közutaink közigazgatási és közgazdasági tekintetben. „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közölnye“ 1902. III. füzet.

az elvárt arányu befolyást nem gyakorolták. Az általános-ságban mindig méltánylandó előnyeik mellett nemzetháztartásunk több ágazatára kedvező kihatással nem voltak, sőt több esetben éppen nem örvendetes következményekkel jártak.

Erdőgazdasági tekinteteből mérlegelve most már e körülményeket, konstatálnunk kell, hogy a mult század utolsó negyedében európszerte jelentkezett közgazdasági fellendülés, mely a faszükségletet annyira meggyarapította, a faarakat meglepően felemelte, s így a fakeresletet szokatlan módon felcsigázta, a magyar hegyvidéket a most vázolt körülmények között lepte meg.

Más országokban a közutak hálózatának korábbi kiépítése folytán, *a faértékesítés már eleve is bizonyos megszokott helyes alapokon indult s szerényebb korlátok között mozgó, de megfelelő formát ölthetett, mely alapját vetette meg nem egy ipari vállalkozásnak, s mely alapul szolgálhatott a fejlődő gazdasági viszonyoknak megfelelő faértékesítő módok további kialakulásához.*

Nálunk azonban a fakereslet szokatlan megélénkülése az erdőgazdaságot nagyon is primitív körülmények között és készületlenül találta.

Az erdős hegyvidék aránytalanul csekély faszükségletének kielégítése mellett a nagyobb erdőbirtokok fatermése hosszú tartamu szerződésekkel volt lekötve. Egyebütt pedig, hol az erdő eddig értékesíthető nem volt és ki sem irtott, többnyire érintetlen, addig jövedelmet alig, vagy éppen nem hozott erdőállományok eladása került szóba. Olyan erdőtestek jutottak tehát nagyobbbrészt értékesítésre, a melyekből addig eladás alá kevés anyag vagy misem jutott. És oly helyeken voltak értékesítendőek ezen erdőállományok, hol a vidék közgazdasági viszonyai a legkedvetlegesebbek voltak.

A hegyvidék lakóinak mezőföldekben birt vagyona ugyanis, mely a lakosság szaporodásával kapcsolatban meg is oszlott, a tudás nélkül való rendszertelen gazdálkodás mellett nem hozta meg a kellő jövedelmet. Az urbéri rendezés folytán kihasított vagy egyéb legelőterületek pedig a gondozás nélkül való évtizedes használat után már nem nyújtottak elég táplálékot annak a marhaállománynak, mely a sovány áttelelés után a legelőkön keresett élelmet.

A lakosság, ha ilyen körülmények között üzött magángazdaságán kívül egyéb jövedelmes keresethez nem jutott, mind nehezebben viselte el azokat a közterheket, melyek évről-évre fokozódó mértékben neheztedek vállaira. Mi sem természetesebb tehát, minthogy ott, ahol az urbéri vagy községi közvagyonot képező erdő faállományának csak egy bizonyos részét is értékesíteni lehetett, az ilyen viszonyok között bármily áron és bármilyen értékesítési móddal, de könnyörtelenül prédára került. Ekként ugyanis mégis csak pénzjövedelemhez jutott a község, illetve az urbéresség és az erdő letarolásával újabb, buja legelőt biztosíthatott magának a nép.

Ez a rablógazdálkodás, melylyel a hegyvidék lakossága a maga létfenntartásának alapjait rombolta le, évtizedeken át folyt. A fakereslet gyarapodásával terjedt s végleg akkor akadt meg a tizenkettedik órában, midőn az 1898. évi XIX. t.-cikk a községi és némely más erdők állami kezelését mondván ki, az erdőtörvény intenczióinak érvényt szerzett.

A magánosok erdőbirtokán a rendszertelen erdőpusztítás még akadálytalanabban foglalkozott a tért. Azok a körülmények, melyek a fennebb vázoltak szerint a hegyvidéken üzött mezőgazdaság és állattenyésztés tekinteté-

ben a pór népnél jelentkeztek, a közép-, sőt több esetben a nagybirtokos osztályt sem kimélték meg.

A nagy- és középbirtokosok, de a kisebb birtokosok figyelme is egyaránt reáterelődött az erdőre. Ösztökélte erre őket a fának megélenkült kereslete, mely fogalmaink szerint ugyan gyarló, de a birtokos szemében elfogadhatónak látszó árat ígért az erdőért ott is, a hol ezt eddig értéktelennek tekintették.

Hatalmas erdőterületek jutottak ekként a rendszeretlen fahasználat prédájára. Jutott tehát pénz a fáért és a marhaállománynak jutott táplálék a hasznavehetetlenné silányult legelők helyett, a tarra vágott erdők helyén.

Ezek azok a most visszasírt, nem is régen mult u. n. „jobb idők“, melyek üzelmait manapság sok helyütt kopárság, vizmosások és pusztulás jelzik!

Akkor keletkeztek e bajok, a mikor duskált a nép és egyáltalán a birtokos az erdőben, s azt oly könnyelműen juttatta a vállalkozók prédájára. A mikor a tarra vágott erdőterületek legelőjében jól élt a szarvasmarha, melynek nyomdokában ma vizmosások szaggatják az egykor buja erdőtalajt.

A fakereslet élénkülése, a faárak emelkedése, épp úgy a vasuthálózat fejlesztésének hatása a magyar hegyvidéken tehát nem érvényesülhetett olyan mértékben, a mint az jó közutakkal kapcsolatos forgalmi hálózat mellett elvárható lett volna. Sőt a mig más országokban a fakereslet élénkülése, a vidék jólétének, maradandó gazdasági fellendülésnek vetette meg alapját, nálunk nagyon sok magánbirtokon utat nyitott egy hatalmas nemzeti vagyon prédára jutásának és annak, hogy a pillanatnyi jólét nyomán gazdaságilag elgyöngüljön, nyomorba jusson a hegyvidék.

A fakereslet élénkülésének hatása tehát csak abban

nyilvánulhatott, hogy azon erdős vidékek faállománya, mely a fának szállítására alkalmas viziut nélkül, eddig az eladás tárgyát nem képezhette, most, a faárak emelkedésével, értékesíthetővé vált. Egyebütt pedig és főleg a konzervatív kezelet nagyobb erdőbirtokon, a hol az ideiglenes berendezések révén eddig is mód nyílott a fának értékesítéséhez, ott a rendszeresebb erdőhasználatnak nyílott tér, mert a kisebb értékű anyag is kelendőségre talált.

A faárak általános emelkedése azonban még sem járt azzal a következménnyel, hogy a faértékesítésnél szélesebb körben a belterjesebb erdőgazdálkodáshoz vezető eljárások honosodjanak meg. Elszórtan ugyan, tekintélyes erdőgazdaságokban találunk eltéréseket az általános eljárásoktól. Így a kincstárnak máramarosi erdőbirtokán a vizen való szállítás mellett is már jutott mód ahhoz, hogy a fa házilag termeltessék s a letutajozás után a tisztai rakodókon értékesíttessék. Mód nyílott ujabban ahhoz is, hogy az azelőtt hosszú időre szerződött s a vételt monopolizált nagy vállalatok helyett a kisebb kereskedőknek lehetett biztosítani megfelelő kontingenst az eladás alá kerülő fatömegből.

A zsarnóczai kincstári erdőbirtokon pedig a garamvölgyi vasut kiépítésével s a közutak és az erdei úthálózat czéltudatos fejlesztése révén nemcsak a faanyagok házilagos termelése, azok megaprózott eladási csoportokban való értékesítése s mindezzel az erdőgazdasági jövedelem megkétszereződése vált lehetővé, de mód nyílott és pedig a legjobb sikerrel ahhoz, hogy a vágásra érett faállomány természetes uton való felujtása is biztosíttassék.

Coburg herczeg gömöri birtokán a faanyagok házila-

gos termelése s egészen a fűrészárúvá való házilagos fel-
dolgozása jó sikereket nyújt az erdőgazdaságnak.

A gróf Zichy-féle divényi szeniorátusi uradalomban a természetes felujtás teljes sikerei mellett a faanyagok házilagos termelése és a közforgalmi vasut rakodóján való értékesítése a legjobb eredményeket biztosította az erdőgazdaságnak ott, a hol az erdei uthálózatot eddig fejleszteni s azt a közforgalmi vasutal szervesebb összefüggésbe hozni lehetett.

Ezek az esetek azonban sporadikusak s a nagy egészről, az egész ország hegyvidékéről alkotott képet csak lényegtelenül szinezik.

Nagy átlagban, a fennebb vázolt helyzet hatása alatt, az előzőkben leirt faértékesítési eljárások változást csak annyiban szenvedtek, hogy a régebbi nagy favállalati objektumok kisebbekre apasztattak meg, hogy a faárak folytonos emelkedésére való tekintettel a favállalati szerződések időtartamát rövidebbre szabták s hogy a fának köbméterenként többnyire a kihozás után való számbavételével egybekötött eladási mód helyett, a fatermésnek holdanként egy tömegben való értékesítése vált divatosabbá s így a kihozás nehézségei folytán bekövetkező anyagveszteséggel a vevőnek kell számolnia, a ki ebből önként folyólag a vágásterület jobb kihasználására törekszik.

Ez az értékesítési mód lett szokásossá a községi és közbirtokossági erdők vágásterületeinek eladásánál is, mely erdőkre nézve, az addig oly sokféle módon, de jórészt szabad kézből való értékesítés helyett az 1898. évi XIX. t.-cz. igen helyesen alapfeltételül a nyilvános árverést rendelte el.

A magánbirtokosok, épp úgy a kincstár is nem sok kivétellel ezen a módon értékesítik fatermésüket.

II. Faértékesítő eljárásaink és gazdasági következményeik.

Az előzőekben ismertetett és hegyvidékünkön leggyakrabban használatos faeladási módoknak van két sajátága, melyek különösen érdeemesek arra, hogy velök részletesebben foglalkozzunk. Ezek a faértékesítésnek *tövön* való módja és az a körülmény, hogy *egy vevő* jut az eladás alá kerülő erdőréssz egész faterméséhez.

A faanyagok tövön való értékesítésének természetes következménye *a tarra vágás*. A terület szerint való faeladásnál ezt az eljárást már a fogalom zárja magába. A tömeg egység szerinti eladásnál pedig a tövön való eladási módnak, kiváltképp a fenyőféléknél és főleg a hazai viszonyaink között, szinte természetes követelménye, hogy a vágástéren található anyag kivétel nélkül és egy időben kerüljön a favásárló tulajdonába. Ismerek ugyan kísérleteket, hol a természetes felujítás elveinek hódolva, egyes tulmeredek, esetleg sziklás vagy más körülményeknél fogva a természetes felujításra különösen ajánlatos és főleg jegenyefenyő erdőrészek fokozatos kihasználását *ezen eladási módok keretén belül* óhajtották megoldani.

Ez azonban sehol sem járt jó sikerrel és *legkevésbbé járhat nálunk, a hol az erdős hegyvidékek még olyan feltáratlanok, s nélkülözik a megfelelő szállító-eszközöket, s a hol a favásárlók az utnélküli magas hegyoldalakról egyszerre*

egész a völgyekig eregetik a fát. Ha mindehhez meggondoljuk még, hogy a természetes felújítás sikere érdekében a faállomány végleges letarolásáig okvetlenül szükséges, hogy legalább három ízben történjék a használás, elképzelhetjük, hogy az esetleg mégis alátelepedett fiatalos ilyen körülmények között többnyire tönkre megy a vállalkozó részéről, a felújításra való minden tekintet nélkül végzett fadóntás és eregetés közben, vagy olyan sérüléseket szenved, melyek miatt a jövőendő erdő alapjául az jó lelkiismerettel el nem fogadható.

A tövön való értékesítésnek hegyvidékünkön üzött minden módját tehát, főleg a fenyőféléknél, a *tarra vágás* jellemzi.

És éppen ez a körülmény egyik oka, hogy a tövön való értékesítés az erdők fentartása és ápolása körül nem biztosítja mindig a megkívánt sikert. Sőt gondtalanul üzve, súlyos bajokat is vonhat maga után.

Nem vonom kétségbe, hogy hovatovább jobban érvényesíthetjük erdőtörvényünk abbeli intézkedését, hogy a feltétlen erdőtalajt a birtokos az előirt időn belül erdővel ujítsa fel. De nem is egyedül az *elkopárosodásban, mint egyik elég gyakori és súlyos következményében* látom károsnak a tarra vágást. Erre törvényeink s azok mindig erőlyesebb végrehajtása ma már és a jövőre megnyugtató biztosítékot nyújtanak.

A talajnak a tarra vágásnál nem egy esetben bekövetkező *elsilányodása* is már elég káros következményeket vonhat maga után. Azt a kevés humuszt ugyanis, mely a gyakran silány talaju hegyoldalakon egy évszázadot is meghaladó időn át gyült egybe, nemcsak feltépi, de lesepri az egyszerre halomra döntött faanyagának kezdetleges és gondtalan eregetése. A visszamaradó részt kiégeti a nap

perzselő hatása és lemossa a zápor, úgy, hogy a mikor az ilyen hegyoldal beültetésére kerül a sor, nagyon is elsilányult, kiaszott az a talaj, a hol az új erdőt telepíteni kell. Másutt a tarvágás után nyirkos, ingoványos lesz az a hegyoldal, melynek erre való hajlandóságát az ott állott erdő idejében nem ismerték. Ismét másutt a tarvágást követő teljes elgyomosodás válik a sikeres felújítás nagy költségét okozó akadályává.

Gyakran már ezek a körülmények befolyásolják a felújításnál alkalmazandó fánem megválasztását, még általánosabban azonban a tarra vágott terület kitétsége, az oltalom teljes hiánya.

A tarra vágott hegyoldal sikeres beültetésével járó nehézségek és tetemes költségek nagyra nevelték minálunk az előszeretettel bizonyos fánemek iránt. A lucz- és erdeifenyő egyszerű, olcsó és sikeres ültetése némely helyütt ugyszólván monopoliumot szerzett e két fánemnek a hegyvidék újraerdősítésében.

Konkrét esetekre hivatkozhatom, hol nagy térfogatu jegenyefenyőállabok így tűntek és tűnnek el ma is nap nap mellett, hol a jegenyefenyővel elegyes luczosok helyett az utóbbi fánem elegyetlenül foglalt tért a tarra vágás után. Gyakran előforduló dolog, hogy az állabápoló és fen tartó szerepében annyira előnyösnek ismert bükk, mely a magyar hegyvidékeken olyan gyakran eszményi arányban vegyül a tülevelü erdők közé, eltűnik a tarra vágott hegyoldalról, a lucz- vagy erdeifenyő sablonos térfoglalása mellett.

Természetes következménye ez a tarvágásnak, mely a jövő időkre számmottevő veszedelmet rejthet magában. Tudom, e jelenségen átesett majdnem minden nemzet erdőgazdasága. De nem is kerülhették el sehol azokat

a bajokat, melyek az ilyen elegyetlen és e mellett a fanem megválasztásában is gyakorta helytelen erdőtelepítésnek természetes következményei.

A széltörések, a rovarkárok hatalmas pusztításai*) java részben ilyen okokra vezethető vissza; s itt-ott olyan rombolással jártak, mely intő például szolgálhat a legalább egy évszázadra hivatott fatenyészet alapjainak megvetésénél. Szomoru példákkal illusztrált következményeik eredményezték azután a Németbirodalom nagyrészének és főleg a délnémet tartományoknak erdőgazdasági elveiben bekövetkezett azt az átalakulást, melyből folyólag a sablonos eljárásokkal való szakítás, és a hol csak kívánatosnak látszott, a természet utmutatása lett ugy az erdő használatánál, mint felujtásánál az egyedüli zsinórmérték. És szállóigévé tette pl. azt a furcsán hangzó mondást, hogy „Óvakodjunk az elluczosodástól!“ („Hütet Euch vor der Verfichtung!“)

Pedig ott a mienknél kisebb, arányaiban alárendeltebb volt az elegyetlen és főleg a luczos és erdei fenyves erdőállományok képezése. Nálunk e fanemek térfoglalása, melynek manapság mi vagyunk tanui a magyar hegyvidékeken, annál szélesebb körű. Ne feledjük emellett azt, hogy a Németbirodalomban az erdőfeltárás hovatovább teljesen végrehajtott munkálatai folytán mód nyílt ahhoz, hogy a gyéritő eljárásokkal eszközölt

*) Elzász-Lotharingiának a Vogezeokban levő 3 főerdészségében az 1892. évben dühöngött szélvésznek 396,000 m³ fenyőhaszonfa esett áldozatul.

Az ebersbergi bajor államerdőkben az apácza gyaponcz károsításai folytán az 1890/91. évben 1¹/₄—1¹/₂ millió m³ haszonfa volt legsürgősebben értékesítendő.

A bajor Mittel-Franken, Ober-Franken és Ober-Pfalz vidékén és főleg a nürnbergi Reichswaldban az 1896/97. évben fiatalabb erdefenyő faállományok közel 2.000,000 ürm³ anyagát kellett egyszerre tarra vágni a Gastropacha pini hernyóinak pusztításai miatt. L. Ut-e vagy vasut cz. értekezésemet Erd. Lapok 1902. VI. füzet. — Kelet-Németországban az 1903. évi április hóban dühöngött szélviharnak mintegy 7 millió köbméter többnyire elegyetlen erdei fenyő esett áldozatul.

erdőápolás és nevelés révén apaszszák azt a veszedelmet, mely az elegyetlen luczosokat fenyegeti. Valamint mód nyílott a ma is még bekövetkezhető bajok esetére, hogy a kiépített erdőgazdasági szállítóeszközök segítségével s a mindig emelkedő fakereslet és faárak mellett a váratlanul tarolandó területek anyaga is még arányosan értékesíthető és mielőbb elszállítható legyen.

Nálunk pedig ma még beláthatatlan az az idő, melyben sor kerülhet majd a most fiatalos erdők szárazföldi közlekedési eszközökkel való feltárására. Legkevesébbé várható ez manapság, mikor a használatra érett erdőállományok könnyed és akadálytalan megközelíthetővé tételére a világos magánérdek daczára is csak ritka esetben és kevés erdőbirtokos mutat hajlandóságot.

A tövön való faértékesítésnek most vázolt erdőgazdasági következményei azonban nem egyedülállóak, hozzájuk járulnak még azok a közgazdasági bajok is, melyek ilyen viszonyok között elmaradhatatlanok.

Ezek a közgazdasági következmények pedig messze kihatók. Elég fontosak is arra, hogy velük bővebben foglalkozunk; mert amiként egyebütt, úgy hazánk hegykoszoruján is, az erdőbirtok olyan jelentékeny és olyan fontos része az őstermelésnek, mely elsőrendű szerepre hivatott a vidék, sőt az ország közgazdasági életében.

A most vázolt faértékesítő eljárásaink az a jellegzetes és már kiemelt sajátossága, hogy *egy* vevő jut a gyakran sok ezer holdra terjedő erdőgazdaság egész faterméséhez, már magában véve, úgy magán-, mint közgazdasági szempontokból kedvezőtlen kihatású jelenség, mely taglalásra érdemes. Ezt súlyosbitja még az az eljárási mód, hogy az eladás *több évi fatermésre történik, valamint az is, hogy a faanyag tövön kerül eladásra.*

A tövön való eladás mellett a vevőre hárulnak a fatermeléssel és az anyagkihozással járó olyan gazdasági teendők, melyek rendszeres és belterjesebb erdőgazdaságban a dolgok természetes rendje szerint a gazdálkodót foglalkoztatják. A vevő üzi a tövön való értékesítésnél ezenfelül a fűrészelő, a szelvényárukészítő ipart és ő bonyolítja le a nyersáru és a félgyártmány nagyban való kereskedelmét. Találó és helyes tehát a magyarban a „*favállalkozó*“ kifejezés arra az egyénre, illetve annak olyan üzletére, mely erdőgazdasági, ipari és kereskedői teendőket végez.

Ez a gyakran nagyszabású vállalkozás, mely a dolog természetete szerint nagy tőkét feltételez és nagy tételekkel számol, ilyen alakjában közgazdasági szempontokból már azért is természetellenes, mert ugyanazon vidéken és ugyanazon erdőt érdeklőleg nem állandó jellegű. A vállalati szerződés lejárta után legtöbb esetben más kezekbe kerül, a fatermésért többet ígérőnek jut az üzlet.

Az újabb vállalat, más alapelvekből indulván ki, más eljárásokat követ. Ekként azután sem az erdei munka, sem az anyagszállítás, sem pedig a fűrészipar nem folyhat olyan maradandó, állandó alapon, a minőt a közgazdasági érdek megkövetel. Nem folyik tehát állandóan *olyan egyöntetű eljárás, mely az erdőmunkásoknak minden időre biztos és egyforma keresetet nyújtana, mely az anyagszállítást a vidékbeli lakosságnak biztosítaná, s a fűrészipart fokozatosan fejlesztené s azt mindinkább belterjesebbé tenné.*

Az erdei munkáknál szokásos eljárásokat megfigyelve, azt találjuk, hogy egyik vállalkozó maga végezteti e teendőket, a másik alvállalatba adja a fadóntést és az anyag kihozását. Egyik a környék népét alkalmazza az erdőmunkára, a másik más vidékről hozza az izlése szerint

kitanult munkásokat. Egyik kevesebb munkást foglalkoztat hosszasan, a másik a munkások nagy számával kívánja rövidesen elvégeztetni a teendőket.

Éppen ilyen változatos az *anyagszállítás* kérdésének megoldása is. Nap-nap mellett látjuk, hogy a míg egyik vállalkozó az anyagszállítás érdekében a környék fuvarosaival közvetlenül lép alkuba, a másik alvállalatba adja a munkát, a harmadik maga tart fuvaros erőt, a negyedik idegenből hoz fuvarosokat, az ötödik pedig igénybe sem vesz állati erőt a szállításhoz, hanem vasutat épít, ha vállalkozásának időtartamán belül az erre fordított tőkét amortizálni tudja.

Öletszerű és nem egyöntetű eljárások jellegzik tehát a vállalkozóknak önként érthetően, kizárólag magán érdek által irányított munkáját.

A vállalathoz kötött egyoldalú érdek azután természetesen kizárja az olyan közgazdasági tekinteteket, a minőket éppen a hegyvidék munkára szorult lakosságának érdeke követel.

A vállalkozó, a ki az árverésnél úgy jutott az üzlethez, hogy *többet* ígért elődjénél, kiadásainak többletét már a termelésnél és szállításnál meg akarja takarítani, s ez által nem egy esetben a munkásnépet rövidíti meg. Ezt pedig bizonyos esetekben annál könnyebben teheti, mert sok helyütt még ő a kizárólagos munkaadó a vidéken. A nép azután, mely kenyérré szorul, gyakran annyiért kénytelen dolgozni, a mennyit e kizárólagos munkánál neki önkényszerűen nyújtanak. „Nem ritka az az eset sem, hogy a favásárlók, valamint a kitermelési vállalkozók az erdei munkák végzésére vonatkozólag a környéken lakó legközelebbi korcsmárossal szövetkeznek, sőt sok esetben ezeket a munkákat nekik teljesen átadják.

Nem azért, mintha ezek értenének a kihasználási munkákhoz, de mert ezek leginkább ismerősek a néppel és a szükséges munkaerőt könnyebben megszerezhetik. Ez által a munkásnép — kétszeres tisztelet a kivételnek — gyakran a legveszedelmesebb kezekbe kerül.“*)

Mindehhez még csak a közelmúltban, „Az erdőmunkásokról“ szóló 1900. évi XXVIII. t.-cikk megalkotásáig a munkabérek áruczikkokkal, élelmiszerekkel és italokkal való megváltása, a munkások további súlyos megrövidítésével járt.

A jelzett eladási módok mellett a *fűrészipar* sem fejlődik.

A vállalkozók időszakonkénti váltakozása, de egyáltalán a nálunk divó faértékesítő módok természete arra utalja az erdőbirtokost, hogy maga létesítsen fűrésztelepeket, s azokat a favételre szerződött vállalkozónak adja bérbe. A vállalkozó a telep berendezését használatba veszi. De mi sem sarkalja őt annak az ipartelepnek fejlesztésére, melyhez őt pár éves szerződése fűzi. Az ő természetes és egyedüli érdeke, hogy a telepen alkalmazott munkagépeket vállalata érdekében minél jobban kihasználja, minél kevesebb költség reá fordításával. Ennek tulajdonítható azután, hogy a hazai fűrésztelepek egy jó része éppen nem mintaszerű, hogy berendezéseikben éppen nem haladtak a kor igényeivel s hogy a fűszeráru-kihozatal az újabb szerkezetű munkagépek hiányában nem olyan arányu, mint a minőt a technika mai fejlettsége fokán el lehetne érni.

De nem mintaszerűek rendszerint az olyan fűrészberendezések sem, melyeket a vállalkozó maga létesít.

*) L. Erdészeti Lapok 1900. évi V. füzet 288. oldal.

Vannak ugyanis esetek, főleg hosszabb tartamu szerződéssel kapcsolatos favételnél, hogy a birtokos feltételül szabja a vállalkozónak egy új fűrésztelep létesítését, mely a vállalati időtartam lejártával az erdőbirtokos tulajdonába megy át.

Ily esetben a vállalkozó a fűrészberendezést természetesen lehetőleg olcsón és akként létesíti, hogy annak költségeit a kihasználandó faanyagban és a szerződésileg megszabott idő keretén belül amortizálhassa.

De a *fakereskedelem* lebonyolítása, valamint a faárak alakulása sem felel meg ilyenkor teljesen a dolgok természetes rendjének és főleg a nemzetháztartás érdekeinek.

Nagyobb erdőtestek fatermésének szerződésszerű időtartamra és egy vevőnek való eladásánál a vállalkozó legtöbb esetben monopóliumot nyer a vidéken az egész fatermés vételére, és egyben a termelt anyagnak tetszése szerint való értékesítésére. Így azután magánfeleknek, ha egyéb verseny nem befolyásolja, korlátlanul szabja meg az egységárat úgy a fűrészárúnál, mint az építőanyagoknál. *)

Mi sem természetesebb, mint hogy ilyen körülmények között a vidék építő kedve nem emelkedhetik, de a fának egyéb ipari feldolgozására szolgáló telep, pl. cellulózegyár, papiranyagot őrlő malom stb., melyek csak bizonyos méretű és minőségű anyagot szükségelnek, annál kevésbé létesülhetnek, mert nemcsak a vállalkozó önkényétől van függővé téve anyagszükségletük áregysége, de a vállalati

*) Kincstári birtokon az eféle bajokon némileg segítve van, mert kisebb épületfa-szükségleteknél árjegyzékszerű áron vásárolhat a nép szélöntött vagy szűrágott anyagot közvetlenül is. Száz koronát meghaladó értékű anyagnál azonban már folyamodvány kapcsán kikérendő felsőbb hatósági engedély kell a kiszolgáltatáshoz, mely nem tagadtatik meg akkor, ha kérvényező bélyegjegyes folyamodványához csatolt hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy magánczélokra és nem kereskedelmi érdekből kíván fanyagokat vásárolni. *Szerző.*

időtartam lejártá után kérdéssé válik az is, hogy az ujabban szerződött üzlet tulajdonosa egyáltalán hajlandó-e az ipartelep részére anyagokat átengedni.

De kihatással vannak az eféle eladási módok nemcsak a vidék, de az egész ország fakereskedelmére is, mert a faanyagokat önkénytelenül megdrágítják.

A favásárló ugyanis a tövön való vételnél üzletébe aránytalanul nagyobb összeget kénytelen fektetni, mint ha a faanyagokat készen vásárolhatja, úgy, hogy árujával azonnal kereskedhetik. A nagyobb összeg tetemesebb kamatja a dolog természeténél fogva az árut terheli meg.

A vett anyag e mellett igen hosszú ideig van az ő birtokában, mert a faanyag döntésétől az áru eladásáig másfél, sőt két év is eltelik. Egy és ugyanazon anyagban tehát hosszan hever a vállalkozó tőkéje a nélkül, hogy üzlete hasznát látná.

A hosszú idő alatt e mellett még az áruban történhető bármiféle kár is őt terheli. Nagy ekként a vállalkozó kockázatja is, mely körülmény az oly gyakran elmaradhatatlan károsodások kapcsán szintén csak a kereskedelmi anyag áregységének emeléséhez vezet.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az ilyen vállalat, mely erdőgazdasági munkát, anyagszállítást, sőt fűrészipart is üz, a vállalatában aránytalanul nagyobb személyzetet kénytelen tartani, mely olyan munkát végez, minőt a kész állapotban való értékesítésnél az erdőbirtokosnak úgy is meglévő személyzete majdnem költség nélkül és jóval nagyobb szakértelemmel teljesíthetne.

Mindehhez járul még az a körülmény is, hogy a míg ott, a hol a szállítóeszközök fejlettek, s ennek kapcsán a kész állapotban való értékesítés szokásossá vált, az építő nagy iparosok, de főleg a városokban faanyagáru raktá-

rakkal rendelkező kereskedők is közvetlenül az erdőbirtokostól vásárolják anyagszükségletüket, addig a mi körülményeink között ilyenek a faanyagokat a vállalkozóktól veszik, mely közvetítő szerep, s az árunak többszöri raktározása annak áregységére nagy befolyással van.

A fakereskedelem tehát ilyen körülmények között nem alakulhat ki a maga egészséges formájában s nem görditheti el maga elől azokat a nehézségeket sem, melyek a szabadabb mozgás, az üzleti kérdések könnyed és akadálytalan lebonyolítása érdekében kívánatosak.

Közvetlenül a *vállalkozó fakereskedő érdekeit* a most vázoltakon kívül még egyéb tekintetek is érintik. Az a körülmény ugyanis, hogy több évi fatermés vételére egyszerre tesz ajánlatot a vállalkozó, a faárak hanyatlása esetén nagyarányu veszteséggel sújthatja őt, míg a kereskedelmi áregységek emelkedésével az erdőbirtokos károsul.

Az a körülmény pedig, hogy az erdők feltáratlansága folytán az anyagkihozás és az erdei szállítás, valamint a járhatatlan rossz közutak miatt az anyagnak a vasutakig, vagy a tutajozható vizekig való fuvarozása nagyobbára csak télen, fagyott uton, a havon eszközölhető, nem nyújt minden esetben biztos alapot ahhoz, hogy a vállalkozó nagyobbarányu kereskedelmi kötésekre vállalkozzék, határidőhöz kötött szállítási kötelezettséget vállalhasson. Enyhe téli időjárás esetén az erdei völgyekben reked a fa, s a kereskedő elvállalt kötelezettségeinek eleget nem tehet.

Ez az eset ugyan már nem csupán a most taglalt faeladási módok hibája, de mert hitem szerint ezeket az értékesítési eljárásokat éppen az ily körülmények kényszere, az erdők feltáratlansága teremtette, azt, mint a faeladási módokkal kapcsolatos hátrányt, itt említés nélkül nem hagyhattam.

III. Hegyvidékünk gazdasági érdekei és a faértékesítés kérdése.

Ha helyes a közgazdasági politikánkban újabban általánosán megnyilatkozó az a nézet, hogy Magyarország nem maradhat továbbra is kizárólag mezőgazdasági állam, hanem közgazdaságilag át kell alakulnia az ipar lehetőleg széleskörű érvényesítése mellett: ugy e feltétel különösen találó és fölötte sürgős a hegyvidéken, mert a silány mezőföldek és az állattenyésztés ott éppen *nem nyújthatnak kielégítő keresetet* az egyéb jövedelemforrásban szűkölködő népnek. Nem nyújthatnak főleg manapság, midőn az országban észlelhető általános gazdasági hanyatlásnak aggasztó jelei éppen a hegyvidéken mutatkoznak olyan ijesztő mérvben.

Kell ezért, hogy mélyreható akció induljon meg a magyar hegykoszoru népének érdekében, mely ma már mindig jobban gyarapodó mértékben nyul a vándor bot-hoz és indul uj hazát keresni.

A magyar napisajtó, valamint a műszaki, gazdasági és kereskedelmi lapok jeles fejtegetésekben hangoztatják s legutóbb a II. magyar országos technikus kongresszus, élén elnökével, Hieronymi Károly m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel, kiváló szakerek egyetértő nyilatkozataival mutatott reá, hogy jelen gazdasági helyzetünk megjavu-

lásának közforgalmi eszközeink fejlesztése egyik elsőrendű alapfeltétele.¹⁾

Főleg közutaink hiánya, mint a vasuti hálózat, sőt a víziutak nélkülözhetetlen kiegészítő rendszere az, mely első sorban kell, hogy lekösse érdeklődésünket, mert ebben a tekintetben nagy az elmaradottságunk,²⁾ s mert a jó közutak, mint egészséges vénák nélkül az ország teste főleg a szélső periferiákon elszibbad, s gazdasági tehetetlenségében önerejének sorvadására van kárhozthatva.

A gazdasági erőnek ilyen körülmények között való megfogyatkozása, a hegyvidéken többek között az erdőben hajdan birt hatalmas tőkének megfogyásában jut szembe-tűnő kifejezésre.

Nagyarányu, milliókra menő nemzeti vagyon ment veszendőbe és van még pusztulóban az által, hogy a hegyvidéken hiányzott és hiányzik még ma is a megfelelő közutak kifejlett hálózata, valamint hogy ezek kapcsán vagy ezek nélkül³⁾ feltáratlan maradt jó részben maig is a magyar hegykoszoru erdővidéke.

Ennek igazolására nem kell nagy számadásokat tennünk.

A keleti magyar határszélen vannak még esetek, hogy éppen a közlekedési eszközök hiánya miatt 50—60

¹⁾ L. Mihályfi: „A II. Magyar Országos Technikus Kongresszus Iratai. Budapest, 1903.

²⁾ Franciaországban és Poroszországban 1 km. vasutra 10—14 km. kőut esik. Ausztriában 5·6; ellenben nálunk a kerek számban 17000 km. vasuttal szemben csak 46000 km. csinált utunk van s így 1 km. vasutra csak 2·7 km. kőut jut.

Acsády Jenő. Közutaink közigazgatási és közgazdasági tekintetben. Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye 1902. évi III. füzet.

³⁾ Vannak ugyanis esetek, ahol a vasutak közvetlenül szelik az erdőbirtokokat s ahol ekként nem a közutak, de a gazdasági utak hiánya okozza az egyedüli nehézséget.

koronáért kél el¹⁾ egy hold fenyő erdő anyaga a tövön; mely 300 m³ holdankénti átlagos fatömeg számításával köbméterenként 20 fillér²⁾ tiszta hasznot sem eredményez a birtokosnak.

Ezzel szemben azt találjuk, hogy a legjobb, de ritka körülmények között a hegyvidéken maximális árként 2000 koronát fizetnek egy hold erdőért. Ilyen esetben tehát a holdanként ugyancsak 300 köbméterrel³⁾ vett faanyag köbméterjeért átlagosan 6—7 korona egységár érhető el.

Elmondhatjuk, tévedésnek kizárásával, hogy átlagosan 1000 koronát nem ér el Magyarországon egy hold fenyőerdő értéke, melyért tehát köbméterenként és átlagosan 3 koronánál nagyobb tőár nem jut a hazai erdő-birtokosnak.

Ha ezzel szemben azt találjuk, hogy a hazánkkal szomszédos Csehországban, Morvában és Sziléziában az export-fáért, tehát olyan anyagért, mely hazai fatermésünkkel ugyanegy külföldi piacra kerül, 3—4, sőt 5-ször akkora többi egységárat érnek el, önként értetődő és világos az a tétel, melynek beigazolására törekszünk, mert aránylag csekély az a vasuti vitelbértöbblet, melyet a nagyobb utat megtevő hazai faanyag fizet a cseh vagy morva fával szemben.

A legnagyobb és leginkább számottevő részét a különböznek az erdős vidék feltáratlansága és a megfelelő közutak

1) Tudok eseteket, ahol 25—30 koronával kelt el egy hold fenyőerdő faállománya.

2) Ha 200 m³ átlagos fatömeget veszünk számításba, úgy 60 korona eladási ár mellett is csak 30 fillér esik egy köbméterre.

3) Ahol 2000 koronát fizetnek egy kat. hold erdőért, ott az átlagos fatömeg joggal tehető 300 köbméterre. Ilyen magas ár mellett való értékesítésnél tudok esetet, hogy bizonyos legjobb területek maximális fatömege 520 m³ volt.

hiánya nyeli el. Másként nem volna oly meglepő az árkülönbség, a mely az említett átlagos tőáregység, a 3 korona és pl. székesfővárosunkban, vagy akár a vidéki városainkban eladott fenyő épületifa és fűrészáru áregységei között található.

Károsul tehát az erdőbirtokos és károsul a hegyvidék lakossága, mely az erdőmunkára és anyagszállításra van utalva. Elnyeli ez összeget a faanyag kihozásának nehézsége, melynél fogva már a tőtől az utakig az anyagnak átlag 15—20%-a elpusztul;¹⁾ elnyelik az ennek daczára felmerülő nagy költségek és elnyelik a feneketlen rossz utak, melyekre az anyagnak a vasutakig, vagy a nyilvános forgalmi víziutakig való szállításánál utalva vagyunk.

Ez pedig tetemes, az ország hegyvidékének fatermésére számítva, milliókra menő összeg évenként.

Nem tévedünk azért, ha azt állítjuk, hogy *a magyar fenyőhaszonfa tőárának jobb közlekedési viszonyok mellett manapság átlagosan legalább is a meglevő kétszeresét kellene elérnie, hogy valahogy természetes arányba legyen hozható a szomszéd nyugati és északnyugati országok ennél is jóval magasabb egységáráival.*

De más közgazdasági bajok is jelentkeznek ilyen körülményeink folytán.

Az erdőgazdasági utak és a közutak hiánya miatt ki lévén zárva a megkívánt mérvű szabad mozgás az erdőgazdaságokban és a kereskedelemben egyaránt, fűrészáru kivitelünk elég nagy arányai mellett és bizonyára tarifapolitikánk bizonyos hiányai kapcsán bekövetkezett s mindinkább fokozódó mértékben jelentkezik pl. puhafa fűrészárunk forgalmát illetőleg az az egészségtelen állapot, hogy

¹⁾ Tudok eseteket, ahol a döntött faanyagból annak a völgyig való kihozatalával 40—50% ment veszendőbe.

Magyarországba manapság Ausztria több puhafa fűrészárut hoz be, mint a mennyit mi Ausztriába kiviszünk. Hihetetlenek látszó, de számadatokkal igazolható állítás ez.

Amig ugyanis az 1900-ik esztendőben mi Ausztriába 13,065 vagon-rakomány puhafa fűrészárut szállítottunk, addig ugyan onnan a nevezett esztendőben 15,808 vagon került be hozzánk.

És nem véletlen alakulása ez a két évre vonatkozó statisztikai számoknak, hanem azok következetes emelkedése, mert amig 1891-ben csak 10902 vagon puha fűrészelt áru került be Ausztriából hozzánk, ez a szám egy évtized alatt fokozatosan és arányosan emelkedett 1901-ben 16255 vagonra.

Ausztria közutainak fejlesztésében tanusított következetes munkája, valamint azok a számos milliók, melyeket kormánya és a magánbirtokosok a hegyvidéki erdők feltárására, gazdasági utainak kiépítésére a legutolsó évtizedben egyaránt fordítottak, ilyképpen nyilvánulnak meg nálunk. És ha e körülmény nem is válik veszélyére fakereskedelmünknek, arra, úgy mint erdőgazdálkodásunk eredményeire *mindenesetre bénítólag fog hatni mindaddig, amig mi hazánk, de főleg hegyvidékünk közforgalmi eszközeit s erdőgazdaságának szállító eszközeit nem fejlesztjük.*

Ne hagyjuk figyelmen kívül *azt sem, hogy mi kevesebb lágy fűrészárut viszünk ki a Németbirodalomba, exportunk ezen elsőrendű piacára, mint a mennyit Ausztriából behozunk.* Amig ugyanis az 1900. évben Magyarországból a Németbirodalomba irányult fűrészáru kivitelünk 10,226 vagon volt 7.415,000 korona értékben, addig az Ausztriából való behozatalunk 15,808 vagon volt és 8.230,894 korona értéket képviselt.

Ha mi faexportáló nemzet vagyunk és az akarunk

maradni, a dolgok természetes rendje azt követeli tőlünk, hogy küzdjük le első sorban a szomszéd osztrák behozatal jó részét. Elégítsük ki hazai szükségletünket legalább viszonylagosan a magunkéból. Teremtsünk e tekintetben és mihamar egészséges helyzetet. Szűnjék meg a közgazdaságilag helyesnek el nem ismerhető állapot, hogy *a míg mi nagyobb mennyiségű fűrészárut hozunk be Ausztriából, mint a mennyit oda kiviszünk, addig a még rendelkezésünkre álló ilyen áruval messze külföldön kell piacot keresnünk.*

Ilyen helyzetben azokat a vasutvonalakat is, melyek ujabban a galicziai és bukovinai határon Ausztriát hazánkkal összekötik, vagy annak összekapcsolására manapság épülnek, másirányú fontosságuk daczára hazai fenyőfűrész-áru kereskedelmünk tekintetében csakis hátrányosaknak tekintjük.

Ezek a vonalak ily nézőpontból csak arra valók, hogy Ausztria keleti tartományaiból a közforgalmi utak és erdőgazdasági szállító eszközök ott legutóbb annyira siettetett, magyarányú fejlesztése¹⁾ folytán minél olcsóbban hozzák be hozzánk a szomszédos osztrák vidéknek erdőgazdasági termékeit. Mig ellenben a mi hegyvidékünk fatermése nemcsak a beözönlő áru nyomását érzi, hanem vele szemben sok esetben a megfelelő erdei szállítóeszközök hiánya és a vasutakig való szállítás nehézségei folytán, tehát a tetemes fuvarköltségek miatt piacot vesz s messze vidéken kénytelen vevőt keresni.

Ezen a komoly gazdasági bajon a közös vámterület mellett lényegesen csakis hegyvidéki közforgalmi eszközeink,

¹⁾ L. „Ausztria erdőgazdasági beruházásai“ cz. értekezésemet Erdészeti Lapok 1900. I. füzet.

nevezetesen közutaink siettetett fejlesztése, a mi érdekeinket elősegítő vasuti tarifapolitika és hegyvidékünk erdőgazdaságainak szállító eszközökkel való mielőbbi feltárása segíthet.

Találónak és alkalomszerűnek tartom ide iktatni Hieronymi m. k. kereskedelemügyi miniszternek a II. magyar technikus kongresszuson közlekedési eszközeink fejlesztésének irányelveiről tartott előadásának ama kitételét, hogy „valóban krajczáros gazdálkodás az, hogy a milliómok ezreit elköltjük a legtokéletesebb közlekedési eszközök létesítésére, de nem gondoskodunk arról, hogy teljes hasznukat vehessük, hogy megközelíthetők legyenek“. ¹⁾

De nem hagyhatjuk e helyütt felemlítés nélkül azt az anyag- és értékvesztést sem, mely az adott körülmények között bekövetkezik azáltal, hogy fenyőerdőségeinkben a már erdőápolás és nevelés érdekében is oly nagyfontosságú, de az erdőjövedelem érdekében sem megvetendő *gyéritő eljárásokat nem alkalmazhatjuk kielégítő mértékben*, miután azok terményei a kihozás és a vasutakig való szállítás tetemes költségeit jórészt el nem bírják.

Nagy tömegvesztés ez, mely az erdőjövedelem rovására mai körülményeink között javarészt az erdőn pusztul.

Hogy arányairól fogalmat alkothassunk, elégséges talán csak annak felemlítése, hogy Schwappach dr. szerint a fanem, a vágás forduló tartama s a kivitel belterjességének mérve szerint a gyéritő eljárások, mint előhasználatok anyagtermése az erdőállomány összes tömeggyarapodásának 30—40%-át teszi. ²⁾

Az erdőbirtok károsodásán kívül közgazdasági hátránya a gyéritések elmaradásának, hogy az általa nyerhető

¹⁾ Mihályfi : „A II. Magyar Országos Technikus Kongresszus Iratai“.

²⁾ Dr. Schwappach : Forstpolitik, Jagd und Fischereipolitik.

vékonyabb anyag termelésénél és szállításánál felmerülő munkától a hegyvidéki nép elesik. Nagyjelentőségű azonban azért is, mert a magyar hegykoszoru az ilyen anyagban való bővelkedése daczára nem szolgáltatja megfelelő mennyiségben és elfogadható áron a mezőgazdaságra oly nagy mértékben reátalt országnak éppen az ilyféle vékonyabb, nagy mennyiségben szükségelt terméket.

Manapság, midőn a mezőgazdaság fellendítésére annyit áldozunk, amidőn a gyümölcstenyésztést oly széles körben propagáljuk, amidőn szőlőtermelésünk rekonstruálása kormányunk odaadó gondoskodásának tárgyát képezi, s a midőn a komlótenyésztés terjesztése érdekében széleskörű akciót indítottunk, éppen nem lehet alárendelt jelenség, hogy erdőgazdasági és közforgalmi eszközeink hiányossága miatt a babkaróra, szőlőkaróra, gyümölcs és komlókaróra alkalmas anyagnak nagy része, melyet a gyérités szolgáltathatna, az erdőn pusztul. Azt minimális jövedelem mellett sem bocsáthatja áruba a hegyvidék erdőgazdasága.

De még egyéb tekintetben is fontos az a körülmény, hogy a gyéritő eljárások nem érvényesülnek a hegyvidék fenyveseiben.

Nem meglepő jelenség-e az, hogy akkor, midőn a papirfogyasztás nagy és folyton emelkedő arányai folytán pl. Németországban, de a velünk szomszédos Ausztriában is, az ott meglévő magas faárak daczára, a papirgyárak folyton gyarapodnak, termelésük folyton emelkedik: addig nálunk a papirgyárak, az élvezett kedvezmények és a sok irányban való támogatás daczára csak a legutóbb is gyártmányaiknak, a papírunak egységárát emelni voltak kénytelenek fadrágulás czimén.

Ha ennek a kérdésnek az elemezésébe bocsátkozunk, úgy azt találjuk, hogy a külföld a fapapirgyártáshoz a

gyérités után nyert alárendeltebb értékű és tűzifánál egyébre alig értékesíthető faanyagot használja, s ahhoz aránylag még alkalmas áron jut kifejlett forgalmi eszközei folytán. A mi fapapiranyagot őrölő malmaink és cellulose gyáraink pedig az épületfára vagy fűrészárura alkalmas legjobb minőségű műfát kénytelenek még sok esetben ily célra feldarabolni és felhasználni, mert a gyérités után nyert anyagokhoz nem jutnak megfelelő áron és mennyiségben.

Ha már most meggondoljuk azt, hogy a fának általános drágulása a mi exportáló hazánkat sem kerülhette el s hogy az erdőgazdasági és közutak hiánya miatt ahhoz gyárosaink itt benn az országban aránytalanul drágán jutnak, a papirárak emelésének egyik reális okát felismerhetjük.

A fapapiranyagból, mint félgyártmányból, kereskedelmi papirárut készítő gyárainkat csak a faanyagnak egész Európában észlelhető drágulása és a papiráru külföldi versenye érinti. Fapapiranyagot őrölő malmainknak és a cellulosét chemiailag előállító telepeinknek, mint félgyártmányt termelő gyárainknak azonban még az ily félgyártmánynak külföldi versenyével is meg kell küzdeniök. Számolniok kell e mellett a fa drágulásával és a kész árunak ugyancsak a külföld versenye által befolyásolt áraival.

Csakis vázolt gazdasági körülményeinkben lelheti magyarázatát az a tény, hogy az őrölt fapapiranyagból, és főleg celluloseból, mint félgyártmányból a külföld, a fában jelentkező hiánya vagy legalább is faárainak sokkal magasabb volta daczára oly nagy kínálattal jelentkezik, hogy az ilyen árut készítő gyárainkat nehéz körülmények közé helyezi versenyével. Holott éppen nekünk, a nyersanyagban való bővelkedésünk folytán kellene a külföld piacait,

a fegyártmányt termelő külföldi gyárat befolyásolnunk, ha már a kész anyag, a kereskedelmi papíráru versenyét egyhamar nem is küzdhetjük le.

A magyar papíripar viszonyaira világot vet különben az a körülmény, hogy Magyarországon ma őrlött fapapír anyagban, cellulozéban és papírban összesen 5500 kocsirakományt termelnek évi 17 millió korona értékben, a miből 2200 kocsirakomány, $6\frac{3}{4}$ millió koronaértékben exportáltatott. Mig Ausztria még az 1902. évben is 4400 kocsirakományt, $19\frac{1}{4}$ millió korona értékben hozott be hozzánk. Ezekből a számokból kitűnik, hogy „míg Ausztriából csaknem ugyanannyi papír jön be hozzánk, mint a mennyit a magyar ipar előállít, viszont az annyira nyomott helyzetben levő magyar papíripar termelésének több mint 20%-át a Keletre és Japánba kénytelen exportálni, hogy magának fogyasztóterületet biztosítson“.¹⁾

A mig hegyvidékünk fenyőfaerdőségeiben a hasznofával kevés kivétellel a most leírt körülmények között és a vázolt eredménnyel gazdálkodhatunk, addig pl. *a bükk hasznofa értékesítésénél könnyen érthető okokból még nehezebb jelenségek mutatkoznak.* Azért ugyanis, mert ez árunak a fenyőfánál kisebb egységárai az anyagkihozás és szállítás nehézségeivel felmerülő költségeket nem minden esetben viselik el, az ország hegyvidékének nagy részében az értékesítés leküzdhetetlen akadályokba ütközik, vagy csak fillérekben kifejezhető jövedelmet hoz egységenként.²⁾

A tűzifát illetőleg még nehezebb a helyzet.

Valóban lehangoló, hogy akkor, a midőn a lomb-

¹⁾ Erdészeti Lapok 1903. évi VI. f. Az új autonóm vámtarifa és a papír-ipar.

²⁾ Ez irányban l. de Pottre: A bükkfatermés erdőgazdasági kezelése és értékesítése. Erd. Lapok 1903. évi I. füzet.

levelüek évi tűzifatermése 12.147,906 tömör köbméter, illetve 15.184,882 ürköbméter, ¹⁾ a tülevelüeké minimálisan ²⁾ 6.483,952 tömör és így 8.104,940 ürköbméter összesen tehát az ország évi tűzifatermése 23.289,822 ürköbméter, hogy azért, mert ez anyag nagy része a rossz szállítási viszonyok mellett, mint értéktelen, még manap is az erdőben marad, ³⁾ vagy a mai gazdasági követelményeinknek meg nem felelően s reális értékén jóval alárendeltebb célra hasznaltatik fel ⁴⁾ s csak jóval kisebb része szolgál valódi rendeltetésének: hogy akkor az ország nemcsak belföldi, de *olyan nagy mértékben külföldi köszenet is kénytelen még szobafűtésre is használni* s hogy ilyet ögetnek még az erdők közepette fekvő hegyvidéki városokban is.

Hogy milyen *nagyarányu nemzeti vagyon jut veszendőbe mind ezáltal, és hogy mennyi munkától esik el a hegyvidék népe az erdőüzem ezen fogyatékosága* miatt, talán nem szükség külön ecsetelnünk. De nem szükséges egyben, hogy az elősoroltak után tovább taglaljuk azokat a körülményeket, melyeket közforgalmi eszközeink hiánya s az erdők feltáratlansága teremtett a hegyvidéken!

¹⁾ L. „A bükküzifa tartósságának és kelendőségének kérdéséhez“ cz. értekezésemet. Erd. Lapok 1902. évi IX—XI. füzet.

²⁾ A statisztikailag kimutatott 21.613,173 m³ évi fenyőfatermésünk 30%-át tűzifába számítva = 6.483,952 tömör köbméter. Itt meg kell jegyezni, hogy úgy a tülevelü, mint a lomblevelü tűzifatermés mennyiségét illetőleg nemcsak a hegyvidék, de az egész ország fatermését vettem számításba.

³⁾ Vannak nagyterjedelmű bükköseink, melyek egyáltalán értéktelenek; vannak helyek (pl. Máramarosban és Zemplén vármegye északi részén), ahol a bükk műfát butorlécz-gyáraknak termelik ki, míg a fatermésnek többi, mintegy 70%-a, mely tűzifát szolgáltatna, az erdőn marad mint értékesíthetetlen. L. de Pottere „A bükkfatermés erdőgazdasági kezelése és őrtekésítése“. Erd. Lapok 1903. évi I. füzet.

⁴⁾ Sok helyütt a legjobb hasábfát szeníteni kénytelenek jobb értékesítés hiján.

Ha ilyen helyzetet találunk, nem is kételkedhetünk abban, hogy kormányunk, mint az államhatalom végrehajtója, az ország anyagi erejéhez képest ne terjessze ki gondoskodását a jelzett hiányok pótlására, a vázolt bajok olyan orvoslására, a mint azt a II. magyar országos technikus kongresszus ide vonatkozó határozata is javasolja. Annál kevésbé kételkedhetünk, mert a közuti hálózat kibővítésének terve az ország kormányelnökének csak legutóbb elhangzott programjában is helyet talált, és mert az ország jelenlegi kereskedelmi minisztere ez eszmének egyik leglelkesebb híve már hosszú évek óta!

És nem hisszük, hogy *a társadalom és egyebek között erdőbirtokosaink* ne kívánának részt venni a most körülírt helyzet javításában akkor, a midőn ilyen fontos nemzeti célok istápolása mellett és a környék gazdasági helyzetének előmozdítása kapcsán a magánérdekek is az eddiginél nagyobb mértékben találhatnak kielégítésre.

Az államnak a közutak fejlesztésében általában kívánatos munkássága mellett azonban a kir. kincstárra, mint a hegyvidék legnagyobb erdőbirtokosára az a fontos szerep vár, hogy az erdőtulajdonosoknak jó példát nyújtson.¹⁾ Nem is vonjuk kétségbe, hogy az ország földmivelésének minisztere, tevékeny munkásságát ne terjessze ki e nagyfontosságu kérdés problémáinak megoldására. Nem kétel-

¹⁾ A külföldnek ide vonatkozó példáin kívül ugyanis utalhatunk e tekintetben Hieronymi mk. kereskedelemügyi miniszternek a következő nagyfontosságú kijelentésére: „Nálunk a vasutak az állam kezeiben vannak, az állam nagy vasiparos, a legnagyobb erdőbirtokos és ezzel a legnagyobb fatermelő, banyaüzletei vannak . . . stb. Ilyen állami mindenhatóságnak megvannak a következményei és köteleességei. Ahol a gazdasági életnek oly nagy mezejét vonja be az állam a maga tevékenysége és intézkedési körébe, ott az államnak sok olyan téren is *kezdeményezőnek kell lennie*, amely téren másutt a szabad és öntevékenységre utalt társadalom működik“. Mihályfi: „A II. Magyar Országos Technikus Kongresszus Iratai“.

kedünk, hogy még alkalmas időben ne találjon módot e nagyszabásu, de annyira kívánatos és *mindenek fölött produktív gazdasági befektetések* pénzügyi kérdéseinek megoldására. *Olyan beruházásokéra, melyek az erdőbirtok gazdasági jövedelmében rövid időn belül és busásan megtérülnek s a melyek egyik biztosítékát képezhetik a kincstári erdőbirtokok vidéke gazdasági átalakulásának és fellendülésének. Oly munkálatokhoz, a melyek sikerei buzdításul szolgálhatnak birtokosainknak, a magyar hegykoszorun kívánatos és minden esetre jövedelmező gazdasági tevékenységhez.*

Az idő erre bekövetkezett. A hegyvidéken jelentkező súlyos közgazdasági bajok ezt égetően sürgetik. Más nemzetek sikerdus példái erre világos utmutatással szolgálnak.¹⁾ A befektetések produktivitása, biztos jövedelmezősége megéppenséggel ajánlja azok foganatosítását.

Nagy összegről van szó! Milliókat igénylő beruházásokról. Évekre terjedő, de biztos sikerű munkáról. Arról van szó, hogy *a közforgalmi vasutak által közvetlenül átszelt erdők állandó jellegű szállító eszközökkel feltárassanak és arról, hogy ott, ahol közutak közvetítik az erdők fatermésének forgalmát a vasutakkal, vagy a nyilvános víziutakkal, ott e közutak műszaki kiépítése az érdekeltek bevonásával, ahol kell az állam segítsége mellett, de minden esetre az erdőbirtokos arányos anyagi és hathatós erkölcsi támogatásával mielőbb és sürgősen dűlőre hozassék.*

Az erdőgazdaság van ugyanis hivatva arra, hogy már az erdőben rejlő nagy nemzeti vagyon konzervatív, de megfelelő érvényesítése, az évszázados fatermés kellő arányu értékesítése érdekében is oly akcióba lépjen, mely

¹⁾ Lásd e tekintetben még „A külföld erdőgazdasági beruházásai“ (Erd. Lapok 1901. XII. f.) és „Ausztia erdőgazdasági beruházásai“ (Erdészeti Lapok 1902. I. f.) cz. értekezéseimet.

a mellett, hogy az erdő jövedelmének emelkedésével rövid 1—2 évtized alatt busásan megtérül, s ekként a magán gazdasági érdekeket teljesen és maradandóan kielégíteni képes, egyben a vidék közgazdasági fellendülésének, a lakosság tartós jólétének is megvesse alapját.

Ha ugyanis arra törekszünk, hogy a szállító eszközök kiépítését lehetőleg a helyi munkások végezzék, és ha úgy hajtjuk végre a munkát, hogy a keresményt ne a vállalkozók kapzsisága nyelje el, úgy már maguk a beruházási munkálatok olymértü keresethez juttatják a hegyvidéki népet, mely gátat fog vetni a mindig nagyobb arányokban megnyilatkozó abbeli elhatározásának, hogy vándorbothoz nyulva új hazát induljon keresni túl a tengeren. Anyagi erőhöz fogják juttatni, munkára fogják tanítani azt a népet, mely ma az aránylag élettelen hegyvidék hosszú évtizedek óta alig változott, silány és bizonytalan keresetet nyújtó munkáját oly unott egykedvűséggel végzi.

Megváltozik és átalakul pedig a helyzet akkor, ha megnyílik majd, ha feltárva lesz, és minden részén hozzá férhetővé válik az erdő. Ha babkarótól a komlópóznáig, a tűzifától a cellulose fáig a mü- és hasznofával együtt az erdő mindenféle anyagtermése értékesíthető lesz.

Az erdei munkának és anyagszállításnak nagyszabásu tere nyílik majd meg akkor a hegyvidéken. A mostaninál aránytalanul nagyobb, sok irányu és e mellett már állandó keresetforrás lesz az erdőüzemnél biztosítható a lakosságnak. Lehetővé válik mindez akkor, *ha az erdőgazdaság ez alapvető munkájában és a nélkül, hogy a magán gazdasági érdekeket megsértené, nem hagyja figyelmen kívül, sőt kellőleg istápolja, gondos figyelmében részesíti majd a közgazdasági tekinteteket.* Ha már az alkalmazandó gazdasági szállító eszközök megválasztásánál nem mellőzi a környékbeli nép

érdekeit. Ha nem épít pl. erdei vasutat ott, ahol kocsiutak is létesíthetők volnának¹⁾, s ahol már megvan vagy a szükséglet szerint szaporítható a fuvarerő oly mértékben, hogy az erdőgazdaság forgalmát lebonyolítani képes legyen.

Aki ismeri a magyar hegykoszoru gazdasági viszonyait, az tudja is kellőleg méltányolni ennek a legutóbbi feltételnek fontosságát. Mert éppen a mi hegyvidékünk szegény lakosságának érdekeire, ha nem is mindig, de sok esetben fölötte fontos körülmény, hogy a feltárt erdők belterjes gazdaságában a mindinkább emelkedő anyagszállítás állandó és biztos keresetét képezze a lakosságnak.

A hegyvidék közgazdasági átalakulásának, a lakosság anyagi jólétének egyik olyan elsőrendű kelléke ez, melyet a kereset gyarapodásával megnyíló közvetlen hatásában, valamint a mezőgazdaságra közvetve kiható következményeiben eleve körvonalazni alig lehet.

Legalább a vázlatos bizonyítás érdekében itt ismételtén csak arra utalok, hogy a fuvarerő meggyarapodása már magában is nagy közgazdasági előnyöket jelent. Amint arra más értekezésemben ²⁾ is reámutattam, hangsúlyozni kívánom itt is, hogy a nép, mely manapság a végtelenségig menő legeltetéssel kapcsolatos állattenyésztésből várja jövedelmét, a közutak és gazdasági utak kiépültevel, az arányaiban fokozódó és az évnek nagy részére kiterjedő anyagszállításhoz már lovat vagy más tehervonó állatot szerez. E mellett mindinkább az istállózáshoz hajlik, mert emelkedő takarmányszükséglete a mezőgazdasági

¹⁾ Lásd Ut-e vagy vasut cz. értekezésemet „Erdészeti Lapok“ 1902. évi VI. füzet.

²⁾ L. „A hegyvidéki erdőgazdaság szerepe a nemzet háztartásában.“ (Erd. Lapok 1901. évi VII. f.) és „Nemzeti akció és erdőgazdaság“ (Erd. Lapok 1902. évi IV. f) cz. értekezéseimet.

földek trágyázását, javítását teszi kívánatossá. Azok belterjesebb megművelésére törekszik, mert a tehervonó állatok megszorodásával már erre is képes. De mód nyílik ekként arra is, hogy a gazdaság fejlődésével a már gondozott és kultivált hegyvidéki legelő területek is kielégítsék az okszerűen üzött marhatenyésztés szükségletét.

És a mig manapság az erdei termésnek a feneketlen, rossz utakon való szállításához a legsilányabb állati anyagot szerzi be a nép, mert ez egy szállítási idény alatt, pár hónap multán ugyis teljesen tönkremegy, addig az utak állandó jelleggel és műszaki értelemben vett kiépültével, már megváltozott érdekei is arra ösztökélik a gazdát, hogy erőteljesebb, teherbíró olyan anyagot szerezzen vagy neveljen, mely annak tulságos igénybevétele nélkül több terhet szállithat a jó utakon; s e mellett állandó tartásra és használatra is érdemes.

Igazolhatják már e vázlatosan ismertetett körülmények is, hogy milyen fontos tényező a hegyvidék közgazdasági érdekeire a gazdasági szállító eszközök helyes megválasztása és tervszerű kiépítése.

Ezzel válik lehetővé, hogy amint fokozatos összefüggésbe jönnek a gazdasági utak a közforgalmi eszközökkel, egyuttal áttér az erdőgazdaság a fatermés házilagos előkészítésére s annak kész állapotban való értékesítésére.

Hogy milyen nagyhatású és kívánatos a magyar hegyvidékre az erdőgazdaság e rendszerváltozása, az előzők után talán fölösleges is ecsetelnünk. Hangsúlyozni kívánjuk azonban, hogy ez irányban is csak *az olyan fokozatos és tervszerű átalakulás lehet célirányos és ugy a köz, mint a magángazdasági érdekeket kielégítő, mely előfeltételül a közutak és a gazdasági szállító eszközök kiépítését tekinti.*

Már az a körülmény, hogy a házilagos gazdálkodás révén

a nép a mindig belterjesebbé váló erdőgazdaságban *állandó keresetet talál* s hogy az erdőbirtokos, mint közvetlen kenyéradó a nép *szociális érdekeire hathatósabban érvényesítheti befolyását*, magában olyan tényező, melyet az erdős vidék többnyire vagyontalan lakossága érdekéből kicsinylenünk nem lehet. Nem lehet pedig különösen *a nemzetiségek lakta magyar hegyvidéken*, hol ekként a néppel való közvetlen érintkezés, szoros összeköttetés és főleg *a kenyéradó szerep folytán az erdőbirtokosok és az erdőgazdaság intézői a magyar állameszme iránti hűség propagálásának és biztosításának elsőrendű letéteményeseivé lesznek.*

Az erdőgazdaság átalakulása azonban más irányban is nagy szolgálatára válik majd a hegyvidék érdekeinek.

Az a körülmény, hogy a favállalatok monopoliumának megszüntetésével az erdőgazdaság *kész állapotban áruba bocsájtott termékeit bárki, bármikor, bármely mennyiségben megszerezheti*, a manapság visszafejlődő *házi faiparra is fellendítő hatással lesz.*¹⁾ Az e célra szükséges megfelelő faanyagok megszerzése, mely manapság a nem egyszer leküzdhetetlen akadályok miatt hátráltatója a házi faipar fejlődésének, ekkor nem ütközik már nehézségbe.

A gyáripari érdekeknek, mint a fakereslet emelkedését előidéző másik igen lényeges tényezőnek érvényesülésére is megnyílik ekként a tér. Az élénkülő fakereskedelem és a magánipari vállalkozás biztos számítási alapot talál a kész állapotban bármikor és bárki részéről megszerezhető faanyagokban, melyek az év minden szakában használható szállító eszközökön olcsón és biztosan szállíthatók a gyártelepekhez.

1) Gaul Károly Hazánk házi faipara. 1902. Erd. Lapok 1902. III. és IV. f.

A megváltozott helyzetből folyólag az ipari vállalkozás előnyére lesz az is, hogy *a magyar hegyvidéken eddig felhasználatlan vizierők érvényesítését ekkor már misem akadályozza.*

Pedig fontos tényező ilyen tekintetekben a hegyvidék viziereje. Gondoljuk meg, hogy Magyarország hegyi vizei két millió lóerőt képviselnek. Bennök legalább is kétszázötven millió korona értékű vizierő kínálkozik könnyű átalakításra és kihasználásra.¹⁾

A gazdasági fellendülésnek az iparfejlesztéshez kívánatos e másik fontos feltétele tehát kínálkozóan lép majd előtérbe a fát feldolgozó vagy akár másféle iparra szánt telepek tervezésénél, mert a vizierők akadálytalan hozzáférhetősége, könnyed kihasználása, ugymint az ipartelepeknek a világforgalommal való olcsó összeköttetése akkor már biztosítva lesz. Ebben a tekintetben az ipari érdekek érvényesülését illetőleg az erdőgazdaság a hegyvidéken alapvető és kezdeményező szerepre van hivatva.

Kezünkben van tehát a hegyvidék gazdasági átalakulásának, anyagi felvirágoztatásának egyik legfontosabb kulcsa; eszközéül a magyar hegykoszoru erdőségei kínálnak olyan értelemben és olyan szerepben, amint azt ezuttal vázolni igyekeztem.

Példákkal szolgál más nemzetek, a művelt nyugat gazdasági fejlődésének történelme, az anyagi sikert pedig a külföld példáin kívül igazolhatják már azok a jövedel-

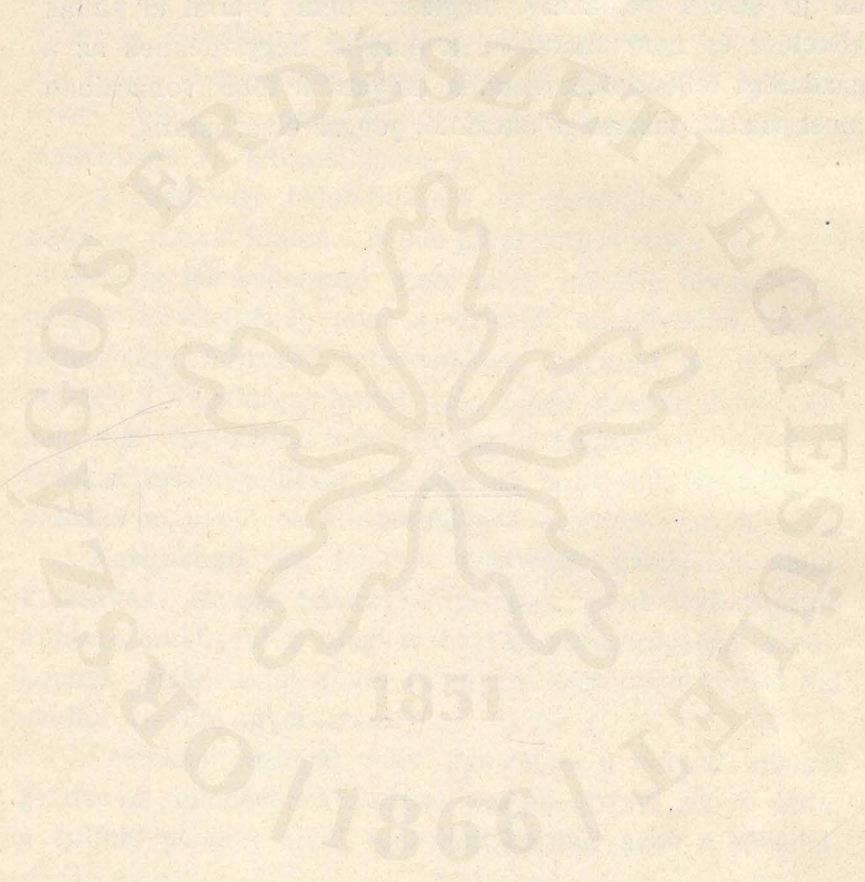
¹⁾Darányi Ignác dr. volt földmivelésügyi miniszter megbizta miniszteriumának vizrajzi osztályát, hogy a hegyi vizek erejét puhatolja ki, és az adatokat tegye közzé. E munkálatok 1897-ben indultak meg s 1902-ben nyertek befejezést. Eredményük a fenn közölt adat. Itt a részletekből példaként felemlítjük, hogy a Vág folyónak hegyvidéki részében mintegy 230,000 lóerő van. A felső Tisza 158 ezer, a Garam 140, a Maros 130, a Sebes-patak 107, a Poprád 90 ezer lóerőt képvisel.

mezőszégi számítások is, a melyek a magyar hazában és főleg annak hegyvidékén az erdőbirtokba való észszerű befektetések biztos eredményeivel kecsegtetnek.

Reméljük is azért, hogy ha az első nagyszabásu, de jó sikerü példaadás meglesz, nem marad el annak követése és nem marad el a magyar hegyvidéknek az a gazdasági fellendülése sem, a milyent a főbb vonásaiban most vázolt gazdasági akciótól joggal elvárhatunk.

1851

/1866/





ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851 / 1866



